

HIZLI İSİMLENDİRME TESTİ: GEÇERLİK, GÜVENİRLİK VE NORM ÇALIŞMASI*

DOÇ. DR. CEVRIYE ERGÜL
DR. ÖĞR. ÜYESİ ERGÜL DEMİR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

**Bu araştırma TÜBİTAK tarafından desteklenen 215K027 nolu proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.*

HIZLI İSİMLENDİRME

Hızlı İsimlendirme Nedir?

Bellek tarafından ulaşılabilen sesbilgisinin hızına ilişkin bir indekstir.

- **Tekrarlayıcı ve sıralı olarak sunulan, sayılar, harfler, renkler ve nesnelere gibi tanıdık sembolleri mümkün olduğunca hızlı bir şekilde isimlendirmeyi gerektiren bir görev ile değerlendirilir.**
- **Denckla ve Rudel (1974) tarafından geliştirilen bu değerlendirme işlemi, dikkatin ilgili uyarana yoneltmesini, uyarana ilişkin ses bilgisinin bellekten geri çağırılmasını ve sesletimde bulunulmasını içermektedir .**

Hızlı İsimlendirme Neden Önemlidir?

- ❑ Hızlı isimlendirmenin erken dil ve okuryazarlık becerilerinin gelişiminde ve okuma başarısında oldukça etkili bir süreç olduğu çok sayıda çalışmada gösterilmiştir.
- ❑ Hızlı isimlendirmede problem yaşayan çocuklar dil ve erken okuryazarlık becerilerinin kazanımında da akranlarının gerisinde performans gösterirler.
- ❑ Okul öncesi dönemde çocukların hızlı isimlendirme performansları okul yıllarındaki okuma başarısının da en önemli yordayıcılarından biridir. Sesbilgisel farkındalık becerilerinin kontrol altında tutulduğu durumlarda bile okuma başarısındaki varyansın önemli bir bölümünü açıklayabildiği bulunmuştur.
- ❑ Alanyazında, hızlı isimlendirmenin okuma güçlüğü yaşayan çocukları ayırt etme gücünün oldukça yüksek olduğu da bildirilmektedir.
- ❑ Okuma güçlüğü olan öğrencilerin hızlı isimlendirme görevlerinde normal gelişim gösteren akranlarına göre daha yavaş oldukları bulunmuştur.

Hızlı İsimlendirme ve Okuma Güçlükleri

- ✓ Öğrenme güçlüğü yaşayan çocukların okumada yaşadıkları akıcılık geliştirememe problemlerinin temelinde hızlı isimlendirmede yaşadıkları güçlüklerin yattığı düşünülmektedir.
- ✓ Bu varsayım okuma güçlüklerini, sesbilgisel farkındalık ve hızlı isimlendirmedeki yetersizlikler ile açıklamaya yönelik oluşturulmuş çift yetersizlik yaklaşımının da (double-deficit hypothesis) temelini oluşturmaktadır (Wolf, Bowers ve Biddle, 2000).
- ✓ Hızlı isimlendirme sadece sesbilgisine ulaşabilme değil, aynı zamanda dikkat, algı, bellek, bilgi işleme, anlamlandırma, dil ve motor süreçleri de içerdiğinden okuma güçlüklerine daha basit ve sağlam bir yaklaşım sunmaktadır.

Hızlı İsimlendirmenin Değerlendirilmesi

- ✓ Hızlı isimlendirme görevlerinde akranları düzeyinde hız gösteremeyen çocukların erken dönemde belirlenerek müdahale programları ile desteklenebilmeleri ve bu şekilde başarı şanslarının artırılabilmesi için hızlı isimlendirme performansının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.
- ✓ Hızlı isimlendirme becerilerinin değerlendirilmesinin, okuma başarısının yordanmasına ve okuma güçlüğü (disleksi) olan çocukların ayırt edilmesine ve erken dönemde belirlenmesine yönelik güçlü ve güvenilir bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.
- ✓ Hızlı İsimlendirme Testi (HİT) ise bu alandaki gereksinime yanıt olarak ve bu bağlamda uygulamalara katkıda bulunabilmek amacıyla geliştirilmiştir.

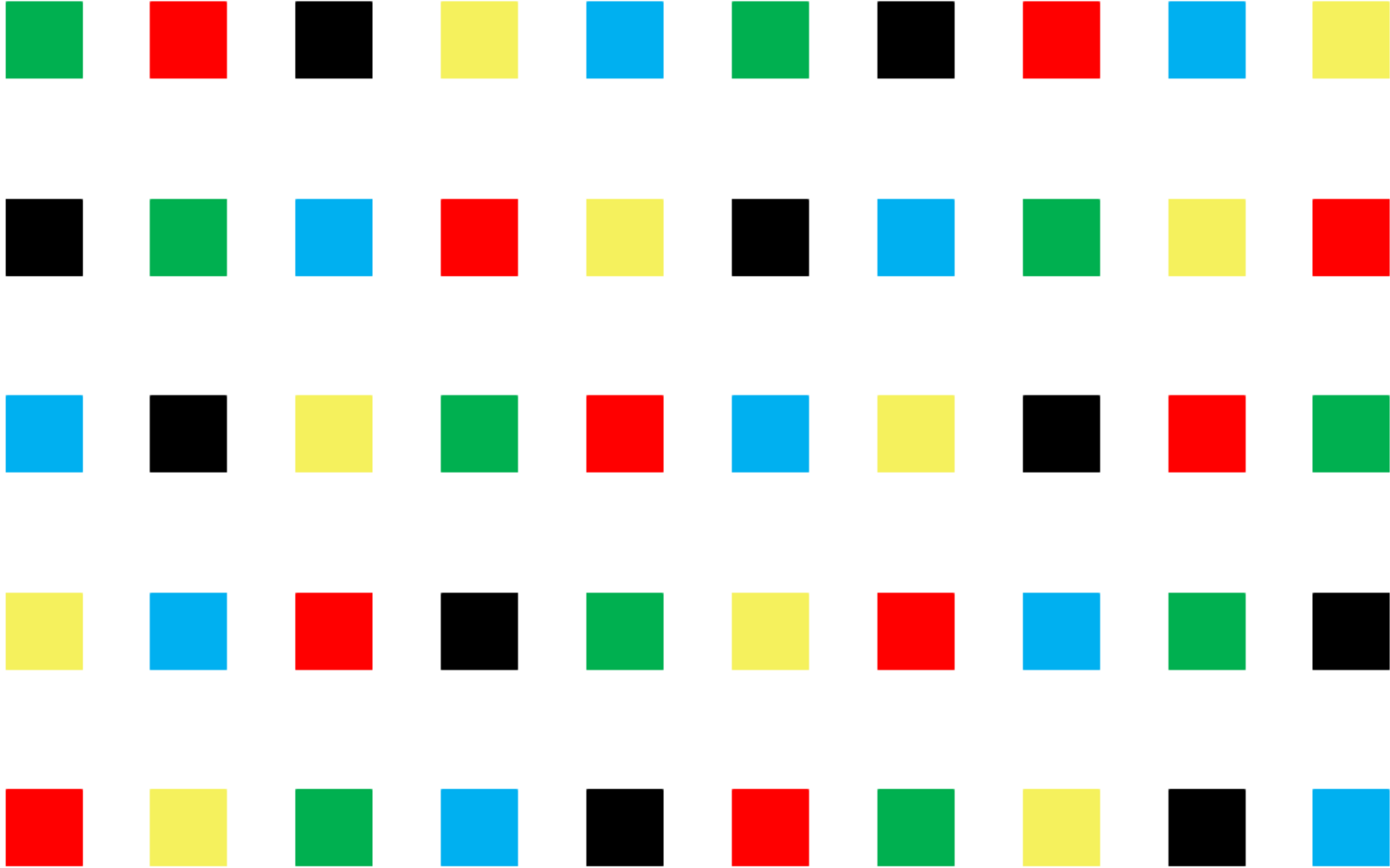

Hızlı İsimlendirme Testi – HİT

- ✓ HİT dört alt testten oluşmaktadır:
 - ✓ Nesne İsimlendirme
 - ✓ Renk İsimlendirme
 - ✓ Harf İsimlendirme
 - ✓ Rakam İsimlendirme
- ✓ Her bir alt testte çocukların yeterli düzeyde aşına olduğu 5'er madde tekrarlayan bir şekilde ve karışık bir sırada sunulmaktadır.
- ✓ Her bir alt testte toplam isimlendirme süresi belirlenmektedir.

HIZLI İSİMLENDİRME TESTİ - RENKLER

Hızlı İsimlendirme Testi – HİT

- ✓ Altı ve üzeri sayıda isimlendirme hatası yapan çocuklarda, testin uygulaması durdurulmakta ve bu çocuklara yönelik ölçme sonuçları dikkate alınmamaktadır.
- ✓ Harflere ve rakamlara aşina olmadıkları göz önünde bulundurularak anasınıfı öğrencilerine sadece nesne ve renk isimlendirme testleri uygulanmaktadır.
- ✓ Birinci sınıftan itibaren ise öğrencilere tüm alt testler uygulanabilmektedir.
- ✓ HİT bireysel olarak uygulanan bir testtir.
- ✓ Uygulanması ortalama olarak 8-10 dakika sürmektedir.

HİT – Geçerlik, Güvenirlik ve Norm Çalışması

- ❖ Geçerlik çalışmaları kapsamında ölçeğin kapsam geçerliği, yapı geçerliği, sınıf düzeylerine göre ayırıcılık geçerliği incelenirken,
- ❖ Güvenirlik çalışmaları kapsamında ise test- tekrar- test yöntemine dayalı devamlılık/kararlılık anlamında güvenirliliği incelemiştir.
- ❖ Ankara ili örneğinde anasınıfından 4. sınıfa kadar olan sınıf düzeylerinde normları oluşturulmuştur.
- ❖ Her sınıf düzeyinde öğrenci performansının düzey aralıkları belirlenmiştir.

ÇALIŞMA GRUBU

Ankara ilinin yedi merkez ilçesinde, bağımsız anaokulu ve ilkokullar bünyesindeki anasınıfı, 1, 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan toplam 860 çocuğa uygulanmıştır.

Örneklem seçiminde tabakalı küme örnekleme yöntemi, örnekleme birimi olarak ise okullar kullanılmıştır. Çalışmalar her tabakadan (alt, orta, üst) seçkisiz atama yoluyla belirlenen 10 okul olmak üzere toplamda 30 okulda yürütülmüştür.

Okullarda seçkisiz atama yoluyla her sınıf düzeyinden 1'er şube ve her şubeden de altışar çocuk seçkisiz atama yoluyla belirlenerek çalışmaya dahil edilmiştir.

Çalışma grubunu oluşturacak öğrencilerin normal gelişim göstermesi, herhangi bir yetersizlik tanısı almamış olması ve anadilinin Türkçe olmasına dikkat edilmiştir.

ÇALIŞMA GRUBU

Tablo 1

Hızlı İsimlendirme Testi Uygulama Örnekleminin Sınıf Düzeylerine ve Yaşlarının Ortalamalarına Göre Dağılımı

Sınıf	n	%	Kümülatif %	Yaş Ortalaması (Yıl)
Anasınıfı	159	18.5	18.5	5.85
Birinci sınıf	173	20.1	38.6	6.91
İkinci sınıf	177	20.6	59.2	7.82
Üçüncü sınıf	181	21.0	80.2	8.72
Dördüncü sınıf	170	19.8	100.0	9.74
Toplam	860	100.0		7.86

ÇALIŞMA GRUBU

Tablo 2

Hızlı İsimlendirme Testi Uygulama Örnekleminin Sınıf Düzeylerine, Cinsiyetlerine ve SED Durumlarına Göre Dağılımı

Sınıf	Cinsiyet		Sosyo-Ekonomik Düzey (SED)					Toplam n
	Erkek	Kız	Alt SED	Orta- Alt SED	Orta SED	Orta- Üst SED	Üst SED	
Anasınıfı	73	84	6	41	62	33	15	157
Birinci Sınıf	82	86	12	47	72	27	10	168
İkinci Sınıf	84	89	9	55	62	36	11	173
Üçüncü Sınıf	85	96	8	55	67	38	13	181
Dördüncü Sınıf	79	90	9	50	59	39	12	169

UYGULAMA SÜRECİ

- Araştırma verilerinin toplanmasında özel eğitimde doktora ve yüksek lisans programlarına devam eden dokuz uygulayıcı görev almıştır.
- Uygulayıcılar öncelikle iki gün süren ve ölçeğin içeriğine ve uygulanmasına ilişkin bir eğitim almışlardır.
- Her uygulayıcı uygulamalar kapsamında belirlenen okullara giderek veri toplama için uygun gün, saat ve ortamı okul yöneticisi veya yöneticinin görevlendirdiği rehber öğretmen ile belirlemiştir.
- Uygulayıcı belirlenen çocuklara bireysel olarak ölçeği uygulamıştır.
- Ayrıca her çocuğun ailesine Aile Bilgi Formu gönderilerek doldurmaları istenmiştir.

HİT'İN KAPSAM GEÇERLİĞİ

- Dört farklı uzmanlık alanında (Ölçme ve Değerlendirme, Okul öncesi, Sınıf Öğretmenliği, Özel Eğitim ve Türkçe) çalışmalarını sürdüren 13 öğretim elemanına sunulmuştur.
- Testin maddelerinin anasınıfından 4. sınıfa kadar olan çocuklar için
 - Ne düzeyde tanınır olduğunu,
 - Nesne resimlerinin gerçek nesneyi ne düzeyde anlaşılır yansıttığını
 - Tüm alt testlerdeki maddelerin ardışıklığının uygunluğunu
- Puanlamaları istenmiştir.
- Uygun görmedikleri maddelere ilişkin niye uygun görmediklerini ve önerilerini içeren kısa açıklamalar yazmaları da istenmiştir.
- Değerlendirmeler sonucunda geliştirilen testlerin kapsam geçerliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

HİT'İN YAPI GEÇERLİĞİ

- ❑ HİT'in dört alt testinin bir yapı olarak geçerliği, "Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)" ve "Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)" ile test edilmiştir.
- ❑ Bu kapsamda, HİT'in dört alt testi birlikte değerlendirileceği için anasınıfı çocukları, uygulama yapılamayan çocuklar ve 6'nın üzerinde hata yaptığı belirlenen çocuklara ait veriler ile Z puan dönüşümü kullanılarak +3 standart sapmanın üzerinde olduğu belirlenen uç değerler analiz dışında bırakılmıştır.
- ❑ Geriye kalan 565 çocuğun her bir alt test düzeyindeki yanıtlama sürelerinin ise her bir sınıf düzeyinde normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir.
- ❑ Yapı geçerliği çalışmaları AFA desenlerinden en çok olabilirlik deseni ile ve eğik döndürme kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

HİT'İN YAPI GEÇERLİĞİ

- AFA öncesinde yapılan testler, verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir (KMO=0.763; Bartlett Küresellik Testi için $\chi^2=935.59$, $sd=6$ ve $p<0.05$).
- Her bir alt testin bir değişken olarak belirlendiği AFA sonrasında değişkenlerin toplam varyans değerlerinin 0.44'ün üzerinde olduğu, binişik madde bulunmadığı ve dört değişkenin tek bir faktör altında toplandığı görülmüştür.
- Buna göre bu dört alt testin birlikte ve tek bir faktör altında açıkladığı varyans %67.53 olarak belirlenmiştir.
- AFA çalışması sonrasında DFA ile model-veri uyumu test edilmiş ve uyum iyiliği indekslerinin yüksek düzeyde model-veri uyumuna işaret ettiği görülmüştür.
- AFA ve DFA çalışmalarının sonuçlarına göre HİT'in dört alt testi, yüksek açıklanan varyans ve yüksek model-veri uyumu ile yapı geçerliğini sağlamaktadır.

HİT'E İLİŞKİN NORM ÇALIŞMASI

- ❑ Norm çalışması kapsamında, sınıf düzeyleri temelinde değerlendirmeye esas süre aralıkları belirlenmiş ve sınıf düzeyi normları çıkarılmıştır.
- ❑ HİT'in sınıf düzeyi normlarının çıkarılması sürecinde hem HİT alt testlerindeki isimlendirme sürelerine hem de HİT'in toplam uygulama süresine yönelik norm çalışmaları gerçekleştirilmiştir.
- ❑ Bu kapsamda her bir sınıf düzeyinde ve her bir alt test ve toplamı için isimlendirme sürelerinin dağılımı incelenmiş, ortalama ve standart sapmaya göre olası kesme puanları değerlendirilmiştir.

HİT'E İLİŞKİN NORM ÇALIŞMASI

- ❑ Norma esas kesme puanlarının ve buna göre değerlendirme süre aralıklarının belirlenmesinde, sürelerin dağılımlarının normal olduğu da göz önünde bulundurularak ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır.
- ❑ Süre aralıklarında yer alan öğrenci sayılarının dengesine de özen gösterilerek, ortalamaya göre 1/2 standart sapma alt ve üst aralık orta düzey, sonraki 1 standart sapma aralıkları yavaş ve hızlı düzeyler, uçlarda kalan diğer aralıklar ise çok yavaş ve çok hızlı düzeyler olarak tanımlanmıştır.
- ❑ Böylece yavaş, orta ve hızlı düzeyler 1'er standart sapma, çok yavaş ve çok hızlı düzeyler ise yaklaşık 1.5 standart sapma genişliğinde oluşturulmuştur.

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

- **Ayırıcılık geçerliği HİT'in her bir alt testte ve genelinde sınıf düzeyleri ortalamaları arasındaki farka dayalı olarak incelenmiştir.**
- **Bu kapsamda her bir sınıf düzeyinde ve her bir alt test için isimlendirme sürelerinin dağılımı incelenmiş, ortalama ve standart sapmaya göre olası kesme puanları değerlendirilmiştir.**
- **Sonrasında belirlenen kesme puanlarına göre oluşan düzeyler arasında sürelerin ortalamasının sınıflara göre manidar fark gösterip göstermediği, yani ölçme aracının ayırıcılık anlamında geçerliği hipotez testleri ile test edilmiştir.**

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

Tablo 3

Sınıf Düzeylerine Göre Nesne İsimlendirme Süreleri Arasındaki Farka Yönelik ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı (Tamhane Testi)
Gruplar İçi	42889.880	4	10722.470	103.136	.000	Anasınıfı > 1
Gruplar Arası	84315.453	811	103.965			1 = 2
Toplam	127205.333	815				2 > 3
						3 > 4

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

Tablo 4

Sınıf Düzeylerine Göre Renk İsimlendirme Süreleri Arasındaki Farka Yönelik ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı (Tamhane Testi)
Gruplar İçi	43783.099	4	10945.775	67.667	.000	Anasınıfı > 1
Gruplar Arası	123908.180	766	161.760			1 = 2
Toplam	167691.279	770				2 > 3
						3 > 4

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

Tablo 5

Sınıf Düzeylerine Göre Harf İsimlendirme Süreleri Arasındaki Farka Yönelik ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı (Tamhane Testi)
Gruplar İçi	16214.67	3	5404.891	100.625	.000	1 > 2
Gruplar Arası	35074.86	653	53.713			2 > 3
Toplam	51289.53	656				3 > 4

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

Tablo 6

Sınıf Düzeylerine Göre Rakam İsimlendirme Süreleri Arasındaki Farka Yönelik ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı (TamhaneTesti)
Gruplar İçi	10696.88	3	3565.627	96.504	.000	1 > 2
Gruplar Arası	24422.71	661	36.948			2 > 3
Toplam	35119.59	664				3 > 4

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

Tablo 7

Sınıf Düzeylerine Göre HİT Toplam Süreleri Arasındaki Farka Yönelik ANOVA Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farkın Kaynağı (Tamhane Testi)
Gruplar İçi	126474.4	3	42158.14	69.582	.000	1 = 2
Gruplar Arası	339895.2	561	605.874			2 > 3
Toplam	466369.7	564				3 > 4

HİT'İN SINIF DÜZEYLERİNE GÖRE AYIRICILIK GEÇERLİĞİ

- Tablolarda da görüldüğü gibi isimlendirme süreleri açısından sınıf düzeylerine göre ortalamalar anlamlı olarak farklılaşmaktadır.
- Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre en uzun süreler anasınıfında, en kısa süreler dördüncü sınıf çocuklarındadır.
- Sadece Nesne ve Renk İsimlendirme alt testleri ile HİT toplam sürelerle ilişkin analizlerde birinci ve ikinci sınıf ortalamaları arasındaki fark manidar değildir.
- Yapılan analizlerde değerlendirme aralıklarına yönelik oluşturulmuş kesme puanlarının da sınıf düzeyine göre düştüğü ve anlamlı olarak farklılaştığı görülmektedir.
- Bu durum literatürün de desteklediği şekilde sınıf düzeyi arttıkça çocukların daha hızlı isimlendirme yapabildiklerini yani isimlendirme becerilerinin arttığını göstermektedir.
- Bu kuramsal temele dayanarak, HİT'in alt testler ve toplam süre itibarıyla ayırıcılık geçerliğine sahip olduğu değerlendirilmiştir.

HİT'İN TEST- TEKRAR- TEST GÜVENİRLİĞİ

- HİT'nin test tekrar test güvenilirliği için çalışmada yer alan ve rastgele belirlenen 86 çocuğa ilk uygulamanın ardından iki hafta sonra test, tekrar uygulanmıştır.
- Her bir alt testten elde edilen süreler, kayıp veriler ve uç değerler açısından incelenmiş, genel olarak basıklık ve çarpıklık katsayılarının ± 1.5 arasında kaldığı, ortalama-mod-medyan değerlerinin birbirine yakın olduğu, saçılma grafiklerinin normal dağılıma yakın dağılıma işaret ettiği görülmüştür.
- Bu incelemelere bağlı olarak test puanların normal dağılım gösterdiği kararına varılmıştır.
- Bu ön incelemelerden sonra alt test puanları üzerinde test-tekrar test yöntemi ile devamlılık anlamında güvenilirlik katsayısı kestirimleri “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı” kullanılarak hesaplanmıştır.

HİT'İN TEST- TEKRAR- TEST GÜVENİRLİĞİ

Tablo 8

HİT'in Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları

Alt Testler	N	r	p
Nesne İsimlendirme	86	.914	.000
Renk İsimlendirme	86	.912	.000
Harf İsimlendirme	52	.947	.000
Rakam İsimlendirme	52	.832	.000

SONUÇ

- Testin kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ayırıcılık geçerliği ile güvenilirlik çalışmaları kapsamında ise test- tekrar- test güvenilirliği incelenmiş ve analizler sonucunda geçerli ve güvenilir bir araç olarak değerlendirilebileceği belirlenmiştir.
- Norm çalışması kapsamında ise sınıf düzeyleri temelinde değerlendirmeye esas süre aralıkları belirlenmiş ve sınıf düzeyi normları çıkarılmıştır.
- Geliştirilen HİT ile anasınıfından 4. sınıfa kadar olan çocukların;
 - Hızlı isimlendirme beceri profillerinin oluşturulabilmesi,
 - Okuma başarılarının yordanabilmesi ve
 - Okuma güçlüğü yaşama riski olan çocukların erken dönemde belirlenebilmesi mümkün olabilecektir.

DİNLEDİĞİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER...

İLETİŞİM:
cergul@ankara.edu.tr

